

Лобода Ольга Євгеніївна,

Центральноукраїнський державний
педагогічний університет імені Володимира Винниченка,
вул. Шевченка 1, м. Кропивницький, 25006
olgaloboda1982@yandex.ru

ORCID iD: 0000-0002-0685-8134

САМОСТІЙНА РОБОТА ЯК ПЕДАГОГІЧНА УМОВА РОЗВИТКУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНО-ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ МУЗИКАНТІВ-ПЕДАГОГІВ

У статті проаналізовано поняття «самостійна робота» у працях сучасних вітчизняних дослідників. Визначено роль, завдання та види самостійної роботи майбутніх музикантів-педагогів. Проаналізовано феномен самостійності, досліджено найважливіший компонент освіти — самоосвіту. Самоосвітню діяльність майбутнього музиканта-педагога розглянуто в якості ефективного засобу професійного самовдосконалення та саморозвитку особистості, що забезпечує розвиток інтелектуально-творчих здібностей.

Ключові слова: самостійна робота, самостійність, самоосвіта, самоосвітня діяльність, педагогічна умова, розвиток інтелектуально-творчих здібностей, майбутні музиканти-педагоги, професійна підготовка.

Лобода О.Е.

Самостоятельная работа как педагогическое условие развития интеллектуально-творческих способностей будущих музыкантов-педагогов.

В статье проанализировано понятие «самостоятельная работа» в работах современных отечественных исследователей. Обозначена роль, задания и виды самостоятельной работы будущих музыкантов-педагогов. Проанализирован феномен самостоятельности, исследован самый важный компонент образования — самообразование. Самообразовательную деятельность будущего музыканта-педагога рассмотрено в качестве эффективного способа профессионального самосовершенствования и саморазвития личности, что обеспечивает развитие интеллектуально-творческих способностей.

Ключевые слова: самостоятельная работа, самостоятельность, самообразование, самообразовательная деятельность, педагогическое условие, развитие интеллектуально-творческих способностей, будущие музыканты-педагоги, профессиональная подготовка.

Loboda O. Ye.

Independent work as pedagogical condition for development of intellectual and creative abilities of future music teachers

The article analyses the independent work of future music teachers in higher educational institutions of art as a pedagogical condition for the development of intellectual and creative abilities. The concept of “independent work” is considered in the works of modern and domestic researchers. The role of independent work is defined as an integral system and forming factor of the educational environment of higher art institutions. The tasks are highlighted and the classification of types of independent work of future music teachers is considered. The phenomenon of independence, which is an integral attribute, the inner essence of independent work and acts as a sign of its intellectual component, is analysed. On the other hand, independence is seen as the highest step in the formation of personal competence. The future music teacher makes the significant both intellectual and creative efforts and thus reaches a certain level of intellectual and creative abilities by mastering professional training, carrying out professional and creative selection of the repertoire, methods of its processing, based on their preferences, intentions, and motivations.

The author investigates the most important component of education — a self-education, the ability which is exclusively formed through the self-educational activities. The self-educational activity of the future

music teacher is considered as an effective means of professional self-improvement and self-development of personality, which also provides the significant professional qualities and abilities such as both intellectual and creative, the development of which determines the level of professional self-development. It is proven that professional self-realization is the highest level of manifestation of professional training of future music teachers, in the process of which are carried out the intensive development of both intellectual and creative abilities.

Key words: *independent work, independence, self-education, self-educational activity, pedagogical condition, development of intellectual and creative abilities, future music teachers, professional training.*

© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2020

© Лобода О.Є., 2020

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми.

Сучасні освітні трансформації, обумовлені глобальною інформацією сучасного суспільства, актуалізують необхідність вироблення нової освітньої парадигми, яка характеризується зміщенням акцентів з освітньої діяльності на самоосвітню. З огляду на суттєве підвищення вимог до вчителів музичного мистецтва самоосвіта постає складовою професійної педагогічної діяльності, що реалізується в межах самостійної роботи студента та виступає як найважливіша педагогічна умова розвитку інтелектуально-творчих здібностей майбутніх музикантів-педагогів у їх особистісно зорієнтованому професійному становленні. За такої ситуації зазначену проблему вважаємо актуальною та своєчасною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У сучасній педагогічній літературі самостійна робота студентів розглядається з різних позицій. Серед дослідників даної проблематики — З. Курлянд Н. Ляшова, В. Ортинський, А. Семенова, М. Фіцула, Р. Хмелюк та ін. Зазначимо, що деякі теоретико-методичні аспекти означеної проблеми розкрито у працях, присвячених питанням професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, зокрема у дослідженнях І. Боднарук, Л. Воевідко, С. Горбенко, К. Завалко, А. Зайцевої, А. Козир, Л. Масол, О. Олексюк, Г. Падалки, Л. Радковської, О. Ребрової, О. Рудницької, В. Черкасова, О. Щолокової та ін. Однак питання самостійної роботи як педагогічної умови розвитку інтелектуально-творчих здібностей майбутніх музикантів-педагогів у процесі професійної підготовки недостатньо розкриті у сучасній музично-педагогічній літературі, що робить наше дослідження актуальним і затребуваним.

Мета статті — обґрунтування та здійснення компонентно-структурного аналізу самостійної роботи як педагогічної умови, що забезпечує ефективність розвитку інтелектуально-творчих здібностей майбутніх музикантів-педагогів у процесі професійної підготовки.

Методологія дослідження. Для досягнення мети застосовано наукові методи, які створюють методологічні засади вибраного дослідження, а саме: аналітичні щодо вивчення наукового

фонду, індуктивно-дедуктивний та узагальнення у розкритті сутнісних характеристик досліджуваного педагогічного явища, його закономірностей, функціонування та розвитку.

Виклад основного матеріалу. Діяльність сучасного фахівця у сфері музичного мистецтва в умовах змін інформаційного суспільства стає все більш інноваційною за своєю суттю. Це обґрунтовує потребу в нових знаннях, уміннях, формуванні особистісної стратегії професійного розвитку, заснованій на активізації інтелектуально-творчих зусиль. Водночас майбутній музикант-педагог адаптується до конкурентоспроможності на ринку праці, вдосконалює критичне мислення, формуючи такі якості, як ініціативність, самостійність, здатність до самоосвіти.

Крім того, необхідність постійного вдосконалення шляхом розвитку інтелектуально-творчих здібностей обумовлена самим характером педагогічної праці, адже майбутній музикант-педагог має відрізнитися не тільки високим рівнем професійних знань, умінь, навичок, а й готовністю до творчого вдосконалення своєї професійної підготовки. Водночас усвідомлене ставлення майбутнього музиканта-педагога до самостійної роботи, вироблення самостійності як особливої професійної якості сприятиме підвищенню ефективності процесу розвитку інтелектуально-творчих здібностей.

Усвідомлення процесів і результатів самостійної роботи допомагає майбутньому музиканту-педагогу визначити першочергові цілі освітньої галузі «Мистецтво», а саме: у процесах формування гармонійної особистості засобами музичного мистецтва на засадах фасилітації учіння, а не шляхом трансляції інформації та збільшення обсягу знань.

Самостійна робота має широке коло педагогічних завдань, спрямованих на розширення й закріплення знань студентів, оволодіння методами пізнання, виховання вольових рис та почуття відповідальності, організованості тощо. Одним з основних завдань самостійної роботи студентів є системне й послідовне вироблення навичок ефективної самостійної професійної (практичної, науково-теоретичної) діяльності на рівні європейських та світових стандартів.

Самостійна робота студентів вищих навчальних закладів — важливіша передумова повноцінного оволодіння знаннями, вміннями та навичками. Правильно організована самостійна робота розвиває увагу, виробляє здатність розмірковувати, аналізувати, аналітично мислити, що в цілому сприяє розвитку інтелектуальних та творчих здібностей.

На сучасному етапі розвитку педагогічної науки в працях сучасних учених самостійна робота студентів розглядається з різних позицій і, відповідно, надається різний зміст поняттю «самостійна робота». Так, у більшості праць самостійна робота визначається як раціонально зорієнтована, організаційно та методично спрямована навчально-пізнавальна діяльність, яка здійснюється без безпосередньої допомоги викладача з метою досягнення заздалегідь очікуваного результату [2]. Як зазначає Н. Ляшова, в ході такої роботи відбувається засвоєння навчального матеріалу, формування вміння працювати із значним обсягом навчального матеріалу та наукової інформації, а також відбувається розвиток аналітичних здібностей [8]. Самостійна робота розглядається в працях дослідників як діяльність, що складається з багатьох елементів: творчого сприйняття і осмислення навчального матеріалу в ході лекції [1]; підготовки до практичних занять, іспитів, заліків, виконання курсових та дипломних робіт [10]; як різноманітні види індивідуальної, групової пізнавальної діяльності студентів на заняттях або у позааудиторний час [16].

Крім того, самостійна робота розглядається як найважливіша умова самоорганізації в оволодінні методами професійної діяльності, пізнання й поведінки [9]; зняряддям педагогічного керівництва й управління самостійною пізнавальною та науково-дослідницькою діяльністю, яка здійснюється в процесі самонавчання та професійного самовизначення [7]; як система організації педагогічних умов, що забезпечують управління навчальною діяльністю, яка відбувається у відсутності викладача [11].

Отже, із наведених тлумачень та визначень самостійної роботи можна зробити висновок, що вона, з одного боку, розглядається як вид діяльності, який виступає стимулом активності, пізнавального інтересу, що дає поштовх до підвищення кваліфікації. З іншого, самостійна робота — це система педагогічних умов, цілеспрямоване залучення яких забезпечує досягнення найвищої результативності та ефективності професійного навчання.

У процесі фахової підготовки майбутніх музикантів-педагогів проблема самостійної роботи набуває особливого значення, адже опрацювання музично-виконавських завдань здійснюється, переважно, у самостійний спосіб. Тому від ефективної організації самостійної роботи залежить

продуктивність розвитку інтелектуально-творчих здібностей студентів. На думку вчених, самостійна робота майбутніх фахівців у сфері музичного мистецтва орієнтована на вирішення наступних завдань: визначення вимог та умов, необхідних для організації самостійної навчальної та наукової роботи студентів; створення умов для реалізації єдиного підходу до організації самостійної роботи студентів з метою закріплення та поглиблення їх знань, професійних умінь, навичок та компетенцій; сприяння формуванню у студентів практичних навичок самостійної роботи з опрацювання та засвоєння навчального матеріалу, виконання індивідуальних завдань з навчальних дисциплін (курсів роботи, проекти, індивідуальні навчально-дослідні завдання, презентації тощо); сприяння оволодінню сучасними технологіями навчання (комп'ютерними, мультимедійними, інтернет-ресурсами тощо); сприяння формуванню у студентів культури аналітично-критичного мислення, самостійності й ініціативності у пошуку та набутті знань, необхідних для гармонійного розвитку особистості майбутніх фахівців — музикантів-педагогів.

Специфіка вивчення мистецьких дисциплін накладає відбиток на перебіг, характер та результат самостійної роботи. Як вказує О. Рудницька, вона пов'язана із необхідністю набуття умінь та навичок читання нот з листа, оволодіння прийомами роботи з текстом музичного твору, досвідом виконавської інтерпретації та багатьма іншими способами практичної діяльності [15]. У такий спосіб найважливішою вимогою до самостійної роботи у всіх галузях освіти є усвідомлення мети її виконання. Саме свідомо спрямованість на досягнення певної мети, бажання досягнути найкращого результату, наближення його до бажаного зразка — становить необхідну основу підготовки студента до подальшого творчого самовираження та сприяє розвитку інтелектуально-творчих здібностей.

У сучасній педагогіці вищої школи, спираючись на концепцію М. Фіцулі [16], самостійну роботу студентів (СРС) класифіковано за низкою критеріїв:

1. З урахуванням місця і часу проведення, характеру співробітництва та способу здійснення контролю за якістю СРС з боку викладача виокремлюють:

- а) самостійну роботу студентів на аудиторних заняттях;
- б) позааудиторну самостійну роботу;
- в) самостійну роботу під контролем викладача, що здійснюється під час індивідуальних занять.

2. За рівнем обов'язковості:

- а) обов'язкову, забезпечену навчальними планами та робочими програмами (виконання навчальних завдань, підготовка до лекцій,

семінарських та практичних занять; різновиди завдань, що виконуються під час проведення ознайомлювальної, навчальної, виробничої, переддипломної практики; підготовка та захист курсових та магістерських робіт);

- б) бажану (участь у наукових гуртках, конференціях, підготовка наукових тез, статей, доповідей, рецензування робіт інших студентів);
- в) добровільну (участь у різноманітних конкурсах, олімпіадах, вікторинах, виготовлення наочності, підготовка технічних засобів навчання).

3. За рівнем прояву творчості студентів:

- а) репродуктивну самостійну роботу, що здійснюється за певним зразком (відтворення фрагмента музичного твору або раніше отриманих знань, вмінь та навичок);
- б) реконструктивну самостійну роботу, яка передбачає слухання, доповнення лекції викладача, складання планів, конспектів, тез тощо;
- в) евристичну самостійну роботу, спрямовану на вирішення проблемних завдань, отримання нової інформації, її структурування та використання в нових педагогічних ситуаціях (складання опорних конспектів, схем-конспектів, розв'язання творчих завдань);
- г) дослідницьку самостійну роботу, яка орієнтована на проведення наукових досліджень, розробку дослідницьких проєктів, здійснення науково-творчого пошуку.

Вказані й відповідно класифіковані види самостійної роботи реалізуються в системі сучасної мистецької освіти, зокрема в процесі професійної підготовки майбутніх музикантів-педагогів. Водночас самостійна робота стає ефективною та дієвою формою засвоєння навчального матеріалу, формування у студентів практичних навичок та вмінь, пов'язаних із виконанням практичних — методичних, виконавських, дослідницьких — завдань в процесі професійної музичної підготовки.

Разом з тим досягнення результативності та ефективності професійного навчання майбутнього музиканта-педагога в процесі самостійної роботи має забезпечувати розвиток важливих фахових здібностей, зокрема й інтелектуально-творчих. У цьому зв'язку висловлюємо думку про те, що суттєвою передумовою цього процесу є наявність сформованих особистісних професійних якостей майбутнього викладача мистецької сфери, що суттєво впливають на рівень розвитку інтелектуально-творчих здібностей.

У сучасній психолого-педагогічній літературі питання самостійної роботи, зокрема підготовки майбутнього музиканта-педагога, розглядаються

у контексті осмислення *феномену самостійності*. Самостійність постає невід'ємним атрибутом, внутрішньою сутністю самостійної роботи та виступає як ознака її інтелектуальної складової. З іншого боку, самостійність розглядається як вища сходинка у формуванні компетентності особистості.

У загальноприйнятому педагогічному значенні самостійність — одна з провідних якостей особистості, що виявляється в уміннях ставити перед собою мету, прямувати до її досягнення, спираючись на власні сили. Як зазначає академік М. Ярмаченко, самостійність характеризується наступними факторами: сукупність засобів (знання, уміння та навички), якими володіє особистість; ставлення особистості до процесу діяльності, її результатів і умов здійснення, а також зв'язки з іншими людьми, що складаються в процесі діяльності [13, 410].

У процесі професійної підготовки майбутнього музиканта-педагога самостійність виявляється у розумовій продуктивності студента, майбутнього музиканта-педагога, його здатності ставити мету, приймати рішення, планувати свою діяльність, шукати варіанти розв'язання пізнавальних та творчих завдань. Крім того, поняття самостійності завжди акцентує активність та ініціативність студента, його здатність ставити перед собою пізнавальні, науково-дослідницькі, організаційні завдання та самостійно розв'язувати їх [15].

Отже, самостійність в сучасному навчальному процесі постає як особлива вимога, що висувається до майбутнього музиканта-педагога та, одночасно, виступає провідною якістю особистості, що формується в процесі розвитку інтелектуально-творчих здібностей. Це обумовлено тим, що фахова професійна підготовка майбутнього музиканта-педагога складається з різних видів робіт — гри на музичних інструментах, добору репертуару для співу, самостійної підготовки виконання інструментальних та вокально-хорових творів, а також включає вивчення акомпанементу пісень тощо. Опановуючи зазначені дії, здійснюючи фахово-творчий відбір репертуару, методів його опрацювання, спираючись на свої вподобання, інтенції, мотивації, майбутній музикант-педагог докладає значних інтелектуально-творчих зусиль й тим самим досягає певного рівня розвитку інтелектуально-творчих здібностей.

Між тим, самостійність як професійна якість майбутнього музиканта-педагога, яка необхідна студентам, особливо мистецьких спеціальностей, від початку отримання фахової освіти у вищих навчальних закладах мистецького спрямування, формується поступово та поетапно — в межах самостійної роботи. Водночас на самостійність, на думку вчених, впливає активність та необхідність мислити творчо, критично

й наводити аргументи та критерії. Саме так, на думку М. Ярмаченко, формується творча самостійність та творче мислення [13].

Отже, на наше переконання, самостійність як особистісна якість майбутнього музиканта-педагога визначається як вагома передумова розвитку інтелектуально-творчих здібностей, що формується на основі розвинутого самостійного аналітично-творчого мислення в процесі самостійної роботи студента. У процесі розвитку інтелектуально-творчих здібностей самостійність виявляється у розумовій продуктивності майбутнього музиканта-педагога, його здатності ставити мету та планувати свою діяльність, приймати рішення та шукати варіанти розв'язання пізнавальних й творчих завдань шляхом залучення інтелектуальних зусиль та творчої активності.

Разом з тим, самостійність як якість формується на основі цілеспрямованого *процесу самоосвіти та самоосвітньої діяльності* майбутнього музиканта-педагога. Сучасне суспільство знань формує методологічні та практичні передумови для розвитку найважливішого компонента освіти — самоосвіти, без якого ні сама система навчання, ні приєднання до європейського цивілізованого суспільства не можуть бути реалізовані повністю. Через усвідомлення майбутнім музикантом-педагогом недостатності наявних у нього знань для розв'язання професійно-педагогічних завдань, а також необхідності набуття нових відбувається процес самоосвіти. Це обумовлено тим, що знання мають незворотну тенденцію застарівати, відставати від потреб життя через 5–7 років [10].

Самоосвіта є невід'ємним компонентом професійної підготовки та характеризується постійною цільовою спрямованістю на саморозвиток, самовдосконалення вчителя, що сприяє накопиченню знань, формуванню інтелекту, розвитку розумових сил та здібностей [4].

На думку М. Якси, самоосвіта є цінною для розвитку та формування інтелекту й необхідною складовою освіченої людини. Ефективність самоосвіти залежить від застосування вольових зусиль, а також розвитку особистих якостей [17]. Як зауважує Л. Радковська, готовність до самоосвіти є показником високого рівня самостійності студентів. Розглядаючи самоосвіту як процес, що відбувається за внутрішньою потребою людини, з її ініціативи, з метою задоволення різнобічних інтересів і запитів, розширення світогляду, підвищення професійного рівня, дослідниця доводить, що набуття студентами досвіду щодо організації самостійної роботи призведе до гарантованих досягнень, прогнозованого кінцевого результату — високого рівня самостійності та готовності до самоосвіти впродовж життя [14].

Здійснений аналіз дозволяє стверджувати, що самоосвіта набуває, з одного боку, статусу

самостійної, універсальної, особистісно зорієнтованої діяльності, а з іншого — стає інтегральною якістю майбутнього педагога, наявність якої виявляється у здатності до самоосвіти та самоосвітньої діяльності. Водночас як інтегральна якість самоосвіта в професійній педагогічній освіті супроводжується безпосереднім особистим інтересом та стійкою потребою майбутнього педагога, поєднується з мотивацією до самостійного освоєння матеріалу.

Для майбутнього музиканта-педагога здатність до самоосвіти передбачає вироблення цілеспрямованості, наполегливості у досягненні мети, внутрішньої організованості та інших моральних й особистісних якостей, необхідних сучасному педагогу музичного мистецтва. У свою чергу здатність до самоосвіти забезпечує ефективність процесу розвитку інтелектуально-творчих здібностей майбутнього музиканта-педагога.

Проте варто зазначити, що здатність до самоосвіти формується виключно в умовах самоосвітньої діяльності. У цьому контексті академік І. Зязюн пов'язує дефініцію «самоосвіта» з термінами «самопізнання», «Я-концепцією особистості», що можна охарактеризувати як налаштування самого себе, та «самоосвітня діяльність» [6, 12]. У запропонованій концепції К. Завалко самоосвітня діяльність учителя музичного мистецтва розглядається як цілеспрямована, запланована самостійна робота особистості щодо підвищення своєї професійної майстерності, професіоналізму. У цьому випадку наукова категорія «самоосвітня діяльність вчителя музичного мистецтва» розглядається як суто професійна функція, а мета її здійснення пов'язується з підвищенням продуктивності педагогічної діяльності [5].

Сутність самоосвітньої діяльності майбутнього музиканта-педагога визначається потребами, ціннісними налаштуваннями, ідеалами, що продиктовані вимогами соціуму до професії педагога-гуманітарія. Перебуваючи в процесі самоосвітньої діяльності, майбутній музикант-педагог набуває нових знань, формує вміння, актуалізує ціннісні педагогічні орієнтації, розширює власний культурний рівень, формує власний індивідуальний стиль мистецько-педагогічної діяльності. Тому самоосвітня діяльність майбутнього музиканта-педагога має бути спрямована на засвоєння теоретичних знань та практичних умінь, вирішення професійних проблем, сприйняття нових ідей, формування відкритості до впровадження інноваційних технологій. У цілому, самоосвітня діяльність забезпечує формування значущих професійних особистісних якостей та здібностей індивіда, а саме — інтелектуально-творчих здібностей, розвиток яких визначає рівень професійного саморозвитку особистості.

Ефективність самоосвітньої діяльності майбутніх музикантів-педагогів залежить, у першу

чергу, від цілеспрямованості та стійкої мотивації позитивних установок, правильного вибору методів та форм навчання. Усе це сприятиме формуванню дослідницьких умінь, методично-виконавських дій, творчого ставлення до пошуку ефективних методів роботи під час самостійної роботи, розвиватиме методично-пошукову активність тощо. Це доводить, що самоосвітня діяльність майбутнього музиканта-педагога є вагомим компонентом системи організації самостійної роботи студентів сучасного закладу вищої освіти мистецького спрямування, є показником високого рівня сформованості самостійності майбутніх музикантів-педагогів. Саме в процесі особистісно зорієнтованої професійної самоосвітньої діяльності майбутнього музиканта-педагога формуються необхідні професійні уміння та інтегральні якості особистості, сукупність яких забезпечує ефективність процесу розвитку інтелектуально-творчих здібностей.

Спираючись на запропоновану вченими концепцію, в контексті аналізу самостійної роботи в якості педагогічної умови розвитку інтелектуально-творчих здібностей — цілеспрямовано

створених обставин мистецького навчання, що забезпечують його результативність, професійна самореалізація розглядається нами як найвищий рівень прояву фахової підготовки майбутніх музикантів-педагогів, на якому досягається високий ступінь розвитку інтелектуально-творчих здібностей, що забезпечується наявністю таких інтегральних якостей, як самостійність, здатність до самоосвіти та самоосвітньої діяльності.

Висновки. Таким чином, здійснений компонентно-структурний аналіз самостійної роботи майбутніх музикантів-педагогів дозволяє зробити висновок про те, що самостійна робота виступає складовою комплексу оптимальних педагогічних умов, що забезпечують формування таких інтегральних якостей індивідуальності, як самостійність, здатність до самоосвіти та самоосвітньої діяльності. Цілісна єдність та взаємовплив вказаних якостей забезпечують ефективність процесу розвитку інтелектуально-творчих здібностей майбутніх музикантів-педагогів, що є метою нашого дослідження. Тому вважаємо перспективними подальші розробки у даному напрямі.

ДЖЕРЕЛА

1. Боднарук І.М. Організація самостійної роботи студентів ВНЗ у процесі вивчення дисципліни «Теорія і методика музичного виховання». Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 16 : *Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики*. 2016. Вип. 26. С. 76–81. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_016_2016_26_19 (дата звернення 28.09.2020 р.).
2. Володько В.М., Дмитрик І.С., Іванова М.Д. Самостійна пізнавальна діяльність студентів : методичні рекомендації. Київ : ІСДО, 1993. 52 с.
3. Гаркуша Л.І. Самостійна робота майбутнього вчителя музичного мистецтва у процесі концертно-виконавської та педагогічної практики. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі*. 2016. № 1. С. 89–93. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/maed_2016_1_20 DOI: 10.28925/2518-766X20161893.
4. Дубровіна І. Професійні функції вчителів музичного мистецтва в контексті самоосвіти. Наукові записки : зб. наук. ст.. Київ : вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2013. Вип. XXIII (113). С. 58–68.
5. Завалко К.В. Самовдосконалення вчителя музики: теорія та технологія : монографія. Черкаси : вид-во ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2007. 274 с.
6. Зязюн І., Кривонос І., Тарасевич Н. Основы педагогического мастерства : учебн. пособие для пед. спец. высш. учеб. заведения. Под ред. И. Зязюна. Москва : Просвещение, 1989. 302 с.
7. Курлянд З., Хмельюк Р., Семенова А. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. За ред. З. Курлянд. Київ : Знання, 2007. 495 с.
8. Ляшова Н.М. Особливості самостійної роботи студентів магістратури. URL : <http://bo0k.net/index.php?p=achapter&bid=8821&chapter=1>.
9. Наливайко Г.В. Розвиток самоосвітньої компетентності вчителів початкових класів у системі підвищення кваліфікації : дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.04. Київ, 2012. 235 с.
10. Оргинський В.Л. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К. : Центр учбової літератури, 2009. 472 с.
11. Падалка Г.М. Педагогіка мистецтва: теорія і методика викладання мистецьких дисциплін. Київ : Освіта України, 2008. 274 с.
12. Падалка Г.М. Художньо-методична культура викладача мистецьких дисциплін: сутність, принципи саморозвитку. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі*. 2019. № 4. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/maed_2019_4
13. Педагогічний словник. За ред. дійсного члена АПН України М.Д. Ярмаченка. Київ : Педагогічна думка, 2001. 516 с.

14. Радковська Л. Самостійна робота як основа самоосвіти студентів вищих мистецьких навчальних закладів. *Нова педагогічна думка*. 2017. № 1. С. 104–106. URL : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis.
15. Рудницька О.П. Педагогіка: загальна і мистецька : навчальний посібник. Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2005. 360 с.
16. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. Київ : «Академвидав», 2006. 352 с.
17. Якса Н. Социально-педагогический словарь. Житомир : изд-во ЖГУ имени Ивана Франка, 2007. 192 с.

REFERENCES

1. Bodnaruk, I. M. (2016) Orhanizatsiia samostiinoi roboty studentiv VNZ u protsesi vyvchennia dystsypliny «Teoriia i metodyka muzychnoho vykhovannia». [Organization of Independent Work of University Students in Process of Studying the Discipline “Theory and Methods of Music Education”]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova, Seriiia 16: Tvorchia osobystist uchytielia: problemy teorii i praktyky, Issue 26*, pp. 76–81 (in Ukrainian).
http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_016_2016_26_19
2. Volodko, V. M., Dmytryk, I. S., Ivanova, M. D. (1993). *Samostiina piznavalna diialnist studentiv: metodychni rekomendatsii* [Independent Cognitive Activity of Students: Methodical Recommendations]. Kyiv: ISDO. 52 p. (in Ukrainian).
3. Harkusha, L. I. (2016). *Samostiina robota maibutnioho vchytelia muzychnoho mystetstva u protsesi kontsertno-vykonavskoi ta pedahohichnoi praktyky* [Future Music Teacher’s Independent Work in Process of Instrumental Performing Experience]. *Muzychne mystetstvo v osvitolohichnomu diskursi, 1*, pp. 89–93 (in Ukrainian).
http://nbuv.gov.ua/UJRN/maed_2016_1_20
DOI: 10.28925/2518-766X20161893
4. Dubrovina, I. (2013). *Profesiini funktsii vchyteliv muzychnoho mystetstva v konteksti samoosvity* [Professional Functions of Music Teachers in the Context of Self-Education]. Kyiv, Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova, *Naykovi zapysky: zb. nauk. st., Issue XXIII (113)*, pp. 58–68 (in Ukrainian).
5. Zavalko, K. V. (2007). *Samovdoskonalennia vchytelia muzyky: teoriia ta tekhnolohiia* [Self-Improvement of Music Teacher: Theory and Technology]. Monohrafiia, Cherkasy: Vyd-vo ChNU imeni Bohdana Khmelnytskoho, 274 p. (in Ukrainian).
6. Ziaziun, I. (1989). *Osnovy pedagogicheskogo masterstva* [Fundamentals of Teaching Excellence]. Uchebn. posobie dlia ped. spesz. vyssh. uchebn. zavedenii, pod red. I. Ziaziuna, Moskow: Prosveshchenie, 302 p. (in Russian).
7. Kurliand, Z., Khmeliuk, R., Semenova, A. (2007). *Pedahohika vyshchoi shkoly* [Pedagogy of High School]. Navch. posibn. za red. Z. Kurliand, Kyiv: Znannia, 495 p. (in Ukrainian).
8. Liashova N. M. *Osoblyvosti samostiinoi roboty studentiv mahistratury*. [Independent Work’s Features of Master’s Students] (in Ukrainian). <http://bo0k.net/index.php?p=achapter&bid=8821&chapter=1>
9. Nalyvaiko H. V. (2012). *Rozvytok samoosvitnoi kompetentnosti vchyteliv pochatkovykh klasiv u systemi pidvyshchennia kvalifikatsii* [Self-Educational Competence’s Development of Primary School Teachers in the System of Advanced Training]. *Dys. ... kandydata ped. nauk: 13.00.0*, Kyiv, 235 p. (in Ukrainian).
10. Ortynskyi, V. L. (2009). *Pedahohika vyshchoi shkoly* [Pedagogy of High School]. Nnavch. posib. [dlia stud. vyshch. navch. zakl.], K.: Tsentri uchbovoi literatury. 472 p.
11. Padalka, H. M. (2008). *Pedahohika mystetstva: teoriia i metodyka vykladannia mystetskykh dystsyplin* [Pedagogy of Art: Theory and Methods of Teaching Art Disciplines]. Kyiv: Osvita Ukrainy, 274 p. (in Ukrainian).
12. Padalka, H. M. (2019). *Hudozhnio-metodychna kultura vykladacha mystetskykh dystsyplin: sutnist, pryntsyipy samorozvytku* [Artistic and Methodical Culture of Art Disciplines Teacher: Essence, Principles of Self-Development]. *Muzychne mystetstvo v osvitolohichnomu diskursi, 4*, pp. 16–21 (in Ukrainian).
http://nbuv.gov.ua/UJRN/maed_2019_4_5
DOI: 10.28925/2518-766X.2019.4.2
13. *Pedahohichnyy slovnyk* [Pedagogical Dictionary]. (2001). Za red. diisnoho chlena APN Ukrainy M. D. Yarmachenka, Kyiv: Pedahohichna dumka, 516 p. (in Ukrainian).
14. Radkovska, L. (2017). *Samostiina robota yak osnova samoosvity studentiv vyshchykh mystetskykh navchalnykh zakladiv* [Independent Work as a Basis of Students Self-Education in Higher Art Education Institutions]. *Nova pedahohichna dumka, 1*, pp. 104–106 (in Ukrainian).
http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis

15. Rudnytska, O. P. (2005). Pedahohika: zahalna i mystetska [Pedagogy: General and Artistic]. Navchalnyi posibnyk, Ternopil: Navchalna knyha — Bohdan, 360 p. (in Ukrainian).
16. Fitsula, M. M. (2006). Pedahohika vyshchoi shkoly [Pedagogy of High School]. Navch. posib., Kyiv: «Akademvydav», 352 p. (in Ukrainian).
17. Yaksa, N. (2007). Sotsialno-pedagogicheskii slovar [Social-Pedagogical Dictionary]. Zhitomir: Izd-vo ZGU imeni Ivana Franka, 192 p. (in Russian).

Стаття надійшла до редакції 09.09.2020.

Прийнято до друку 10.10.2020.